

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

КОМІТЕТ З ПИТАНЬ ПРАВОВОЇ ПОЛІТИКИ ТА ПРАВОСУДДЯ

В И С Н О В О К

щодо проекту Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо укладення договорів у вигляді електронного документа (реєстр. № 6028 від 14 лютого 2017 року, доопрацьований)

Комітет з питань правової політики та правосуддя розглянув на своєму засіданні 17 травня 2017 року (протокол № 59) на відповідність Конституції України проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо укладення договорів у вигляді електронного документа (реєстр. № 6028 від 14 лютого 2017 року, доопрацьований), поданий народними депутатами України Демчаком Р.Є., Яніцьким В.П. та іншими (далі – Законопроект).

Згідно з пояснювальною запискою до Законопроекту він розроблений з метою зменшення витрат учасників цивільного обороту на паперові носії, а також пришвидшення обороту через перехід його учасників за їх взаємною згодою на формалізацію правочинів за допомогою електронних носіїв.

Для досягнення мети авторами пропонується внести зміни до Цивільного та Господарського кодексів України, а також Закону України «Про банки і банківську діяльність», якими передбачити можливість укладення кредитного договору, договору банківського вкладу, договору банківського рахунка у вигляді електронного документа з використанням електронного підпису, у тому числі електронного цифрового підпису, із дотриманням вимог законодавства України про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового знищення.

Вирішуючи питання про відповідність Законопроекту положенням Конституції України, Комітет виходить з такого.

В Основному Законі України визначається, що Україна як соціальна, правова держава відповідає перед людиною за свою діяльність, забезпечує захист прав усіх суб'єктів права власності і господарювання, соціальну

спрямованість економіки; усі суб'єкти права власності рівні перед законом; кожен має право на підприємницьку діяльність, яка не заборонена законом; держава захищає права споживачів, здійснює контроль за якістю і безпечністю продукції та усіх видів послуг і робіт (стаття 1, частина друга статті 3, частина четверта статті 13, частини перша, четверта статті 42 Конституції України).

В Україні визнається і діє принцип верховенства права; Конституція України має найвищу юридичну силу; закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй (частини перша, друга статті 8 Основного Закону України).

Верховенство права – це панування права в суспільстві. Верховенство права вимагає від держави його втілення у правотворчу та правозастосовну діяльність, зокрема у закони, які за своїм змістом мають бути проникнуті передусім ідеями соціальної справедливості, свободи, рівності тощо (абзац другий підпункту 4.1. пункту 4 мотивувальної частини Рішення Конституційного Суду України від 02 листопада 2004 року № 15-рп/2004 (справа про призначення судом більш м'якого покарання)).

Держава, виконуючи свій головний обов'язок – утвердження і забезпечення прав і свобод людини (частина друга статті 3 Конституції України), – повинна не тільки утримуватися від порушень чи непропорційних обмежень прав і свобод людини, але й вживати належних заходів для забезпечення можливості їх повної реалізації кожним, хто перебуває під її юрисдикцією. Із цією метою законодавець та інші органи публічної влади мають забезпечувати ефективне правове регулювання, яке відповідає конституційним нормам і принципам, та створювати механізми, необхідні для задоволення потреб та інтересів людини (абзац перший пункту 3 мотивувальної частини Рішення Конституційного Суду України від 01 червня 2016 року № 2-рп/2016 (справа про судовий контроль за госпіталізацією недієздатних осіб до психіатричного закладу)).

Основний Закон України в частині другій статті 6, частині другій статті 19, статті 75, частині першій статті 89 встановив обов'язок органів державної влади, у тому числі й Верховної Ради України та її комітетів, їх посадових осіб діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

Відповідно до позиції Конституційного Суду України, викладеної в абзаці другому пункту 3 мотивувальної частини Рішення від 14 грудня 2000 року № 15-рп/2000 (справа про порядок виконання рішень Конституційного Суду України), право приймати закони, вносити до них зміни у разі, коли воно не здійснюється безпосередньо народом (статті 5, 38, 69, 72 Конституції України), належить виключно Верховній Раді України (пункт 3 частини першої статті 85 Конституції України) і не може передаватись іншим органам чи посадовим особам. З наведеного випливає, що Верховна Рада України може змінити закон виключно законом, а не шляхом прийняття підзаконного правового акта.

Регулювання договірних цивільних відносин здійснюється як самостійно їх сторонами, так і за участю держави відповідно до положень Цивільного кодексу України (далі – ЦК України).

Одним із фундаментальних принципів приватноправових відносин є принцип свободи договору, закріплений у пункті 3 частини першої статті 3 ЦК України. Разом з тим зазначена свобода обмежується критеріями справедливості, добросовісності, пропорційності та розумності.

Конституційний Суд України в абзацах третьому, четвертому підпункту 3.2. пункту 3 мотивувальної частини Рішення від 10 листопада 2011 року № 15-рп/2011 (справа про захист прав споживачів кредитних послуг), підпункті 3.2. пункту 3 мотивувальної частини Рішення від 11 липня 2013 року № 7-рп/2013 виходить з того, що держава, встановлюючи законами України засади створення і функціонування грошового та кредитного ринків (пункт 1 частини другої статті 92 Конституції України), має підтримувати на засадах пропорційності розумний баланс між публічним інтересом ефективного перерозподілу грошових накопичень, комерційними інтересами банків щодо отримання справедливого прибутку від кредитування і охоронюваними законом правами та інтересами споживачів їх кредитних послуг.

Крім того, держава, на думку Конституційного Суду України, повинна сприяти забезпеченню споживання населенням якісних товарів (робіт, послуг), зростанню добробуту громадян та загального рівня довіри в суспільстві. Разом з тим споживачу, як правило, об'єктивно бракує знань, необхідних для здійснення правильного вибору товарів (робіт, послуг) із запропонованих на ринку, а також для оцінки договорів щодо їх придбання, які нерідко мають вид формуляра або іншу стандартну форму (частина перша статті 634 ЦК України). Тому держава забезпечує особливий захист більш слабого суб'єкта економічних відносин, а також фактичну, а не формальну рівність сторін у цивільно-правових відносинах, шляхом визначення особливостей договірних правовідносин у сфері кредитування.

Відповідно до пункту 1 частини першої, пункту 1 частини другої статті 92 Конституції України виключно законами України визначаються права і свободи людини і громадянина, гарантії цих прав і свобод, а також виключно законами України встановлюються засади функціонування фінансового, грошового та кредитного ринків.

Верховна Рада України – єдиний орган законодавчої влади в Україні, одним із повноважень якого є прийняття законів (стаття 75, пункт 3 частини першої статті 85 Конституції України). У зв'язку з цим законодавча ініціатива є предметом правового регулювання закону та узгоджується з Конституцією України.

Враховуючи викладене, Комітет дійшов висновку, що проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо укладення договорів у вигляді електронного документа (реєстр. № 6028 від 14 лютого 2017 року, доопрацьований), поданий народними депутатами України

Демчаком Р.Є., Яніцьким В.П. та іншими, не суперечить нормам Конституції України.

Голова Комітету

A handwritten signature in blue ink, consisting of several fluid, overlapping strokes that form a stylized representation of the name R.P. Knyazevich.

Р.П. КНЯЗЕВИЧ